

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра германських мов і зарубіжної літератури

Дипломна робота

магістра

на тему: **«ПЕЙЗАЖ У ТВОРЧОСТІ ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО»**

студентки 2 курсу Ang1-M19p групи
напряму підготовки 014.02 Середня
освіта.

Мова та література (англійська)
Солтис Альони Олександрівни

Керівник: доктор філологічних наук,
професор Абрамович С. Д.

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1.1. ВИНИКНЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПЕЙЗАЖУ	5
1.2 СПЕЦИФІКА ЗОБРАЖЕННЯ ЖИВОЇ ПРИРОДИ(ПЕЙЗАЖУ) В ЛІТЕРАТУРІ.....	8
1.3 РОМАНТИЧНЕ БАЧЕННЯ ПРИРОДИ	14
ВИСНОВКИ ДО 1-ГО РОЗДІЛУ	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	22
2.1 ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ МЕТОДОЛОГІЇ	22
2.2. МЕТОДОЛОГІЯ НАШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	28
ВИСНОВКИ ДО 2-ГО РОЗДІЛУ	31
РОЗДІЛ 3. ПЕЙЗАЖНИЙ ОБРАЗ У ТВОРЧОСТІ Ю. СЛОВАЦЬКОГО	32
3.1. ПРИРОДА ЯК РОМАНТИЧНА ПАРАЛЕЛЬ ЖИТТЮ ЛЮДСЬКОЇ ДУШІ В ТВОРАХ СЛОВАЦЬКОГО.....	32
3.2. ФЛОРИСТИКА ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ ПОЕТИЧНОЇ УВАГИ СЛОВАЦЬКОГО.....	48
ВИСНОВКИ ДО 3-ГО РОЗДІЛУ	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми полягає у тому, що зображення природи у літературі ще у багатьох конкретних ситуаціях залишається неопрацьованою темою, яка може стати предметом зацікавлення дослідників. Адже часто можна спостерегти, що природа в творі виконує не просто функцію зображення фону, а подекуди, може діяти як окремий персонаж. Також, надзвичайно важливим є дослідження зображення природи конкретним письменником, адже тут можна спостерегти конкретно авторську ідентичність або ж відбиття певних подій чи настроїв.

Людина, як найрозумніша істота, століттями так чи інакше намагалася представити свої почуття. Вона показувала їх через музику, живопис, через мистецтво, але найповніше висловлювала свої думки через поезію. Тут природа часто є фоном, на якому відбуваються основні події – і це надзвичайно важливе тло, оскільки воно визначає хід подій, впливає на долю героїв або, принаймні, як ми їх сприймаємо. Іноді природа не тільки служить декорацією подій, але певним чином резонує з цими подіями (або зображеними сценами); природа пейзажу відповідає темі твору. Трапляється й так, що природа перестає бути лише фоном — вона виявляється своєрідним дзеркалом, в якому відображаються переживання героїв або коментар до подій.

Романтизм створив новий тип літератури, а його художники поставились до пейзажу як до того, без чого не могла б існувати поезія, завдяки образам природи творчість поета набула повноти картини світу. Пейзаж відігравав дуже важливу роль у польській романтичній поезії. Він стимулював поетів до творчості, вони виражали свої почуття та бажання через природу. Спогади про красу польського краєвиду також мали стимулювати націю до боротьби за свободу батьківщини. Поети-письменники-романтики часто подорожували, що дозволило їм створити багато чудових літературних пейзажів.

Як у галузі описових пейзажів-подорожей, так і в змалюванні "країни дитинства", досяг високої майстерності один з найбільших польських письменників-романтиків Юліуш Словацький. Велике значення в житті

Словацького займає Україна, де він вперше захопився красою природи та світу. Словацький – поет, котрий, як і Міцкевич, вважав, що природа в поезії відіграє величезну роль. Він висловив це у вірші під назвою «Rozłączenie», одним з провідних мотивів якого стала краса пейзажу. У «Grobie Agamemnona» природа відіграє іншу роль; пейзаж є додатковим засобом створення атмосфери трагедійності. Вже з цих побіжних прикладів очевидно, що поет широко й різноманітно використовував пейзажний образ. Але спеціального дослідження в цій галузі й досі немає.

Предмет дослідження – способи створення пейзажного образу в ліриці Юліуша Словацького.

Об’єкт дослідження – концепт природи в творчості Юліуша Словацького.

Мета дослідження – дослідити функції та різноманітність художніх вирішень пейзажу в творчості Ю.Словацького.

Для досягнення мети у роботі поставлено такі дослідницькі завдання:

- розглянути теоретичні аспекти пейзажу в художній літературі;
- проаналізувати функції пейзажу в образній системі поезії Словацького;
- охарактеризувати специфіку та новизну художніх вирішень поета.

Новизна дослідження – в тому, що тут вперше розглянуто в монографічному аспекті пейзаж як важливу складову образу світу в Словацького.

Теоретичне значення роботи визначене її новизною: вона допомагає створенню більш точного й деталізованого опису романтичної концепції світу й людини.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані учнями, студентами, вчителями - словесниками в процесі вивчення та викладання курсів теорії літератури та зарубіжної літератури, на філологічних факультетах університетів, при написанні курсових робіт

Обсяг і структура дослідження. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 67 сторінок, з них 64 сторінок основного тексту.

ВИСНОВКИ

Юліуш Словацький - один із найважливіших авторів польської літератури романтизму. Вважається другим передвісником, молодшим за Міцкевича і конкуруючим з майстром, він був автором чудових п'єс, романів та віршів, що вплинули на наступні покоління митців. Поезія Словацького вирізняється серед інших письменників своєю величезною ліричною насиченістю.

Пейзаж, будучи одним із композиційних компонентів художнього твору, має свої естетичні функції, які виражаються у тексті в залежності від епохи, в яку написано твір, від власне авторського стилю і жанру. Природа у фольклорних творах часто антропоморфічна. Створюючи краєвиди, митець співвідносить їх із людськими інтересами, настроями, роздумами, переживаннями. Саме у цьому і проявляється одна з ключових функцій пейзажу, а саме — підкреслення та увиразнення подій, що відбуваються.

У романтиків природа — своєрідне дзеркало, що відображає душу митця, ліричного героя. Саме завдяки такому компоненту твору як зображення пейзажу, ми можемо збагнути ставлення автора до певного моменту, авторське бачення подій в творі чи можливість власне автора зобразити подію чи увиразнити її, надати події певної атмосфери чи настрою, відповідно до його бажань.

Юліуш Словацький - поет, який, вважав, що природа відіграє величезну роль. Він висловив це у своїх віршах, мотивом яких стала самотність і краса пейзажу. Велике значення в житті Юліуша Словацького займає рідне місто, де вперше він захопився красою природи та світу.

Вірші Словацького завдяки незвичному опису пейзажу посилюють відчуття самотності. Пейзаж, хоч і прекрасний, але не лише контрастує з батьківщиною, але й, схоже, відображає почуття ліричного повідомлення. Природа у творчості польських романтиків є своєрідним тлом і основою величі цієї епохи.

Письменник використовує класичний метод вільно користуючись мотивами природи. Продовження сентиментальної поезики проявиться у

суб'єктивному сприйнятті природи, в обчисленні її психічних станів. Поет робить цей метод романтичним, збільшуючи реалізм бачення, шануючи закони природи.

Романтичний світогляд складається з конкретної теорії світу, людини та цінностей. У романтизмі реальність трактується як живий, чутливий організм. Крім того, сучасне розуміння категорії мімезису, тобто наслідування природі, змінюється.

Романтизм не відкидає цього принципу, а сприймає природу як творчу силу, тому картографування реальності полягає не в її пасивному відтворенні, а в наслідуванні механізмів її дії. Світ трактується як код, побудований Богом. Ми маємо тут справу з теорією відповідності, яка передбачає, що в найменшому елементі реальності ви можете побачити закони, що керують макросвітом.

У світі романтичних цінностей найважливішими є почуття та інтуїція, завдяки їм можна пізнати таємницю реальності. Мистецтво та художник мають особливе значення. Романтичний світогляд сформував естетику генія, яка діє і сьогодні, тобто переконання, що найважливішими цінностями доброї творчості є символізм, глибина, таємничість та оригінальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. А.Б. Есин. Принципы и приемы анализа литературного произведения: Учебное пособие. 3-е изд. М.: Флинта, Наука, 2000. 248 с.
2. Академічний тлумачний словник української мови: веб-сайт. URL: <http://sum.in.ua/>.
3. Будагова Л. Природа как словарь чувств. (Об одной из функций природы в поэзии) // Натура и культура. Славянский мир. Москва, 1977. 98 с.
4. Вервес Г. Д. Література Польщі. К. : УРЕ, 1982. 515 с.
5. Воронин, Р. А. Виды и функции пейзажных описаний в литературе. Москва : Буки-Веди, 2017. С. 1-4.
6. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ, 2001. 159 с.
7. Жирмунский В. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. Ленинград, 1977. С.103.
8. Історія польської літератури. Середні віки : навч. посіб. / Т. В. Хайдер. - К. : ВЦ КНЛУ, 2008. 260 с.
9. Кирчів Р. Україніка в польських альманахах доби романтизму. К. 1965.
10. Нарис історії польської літератури: у 2 кн./ гол.ред Р. Радишевський. Київ : Талком, 2019. Т. 34. 512 с.
11. Нинов А. Мова розповіді. Дружба народів. 1966. - №4. С.257-266.
12. Нудьга Г. Два поети-романтики. К: Поезія. 1960.
13. Определитель высших растений Украины. К: Фитосоцицентр, 1999. 80 С.
14. Панова Л.С., Протопопова В.В. Степові рослини. Київ, 1983. 17 с.
15. Петрухіна Л. Е. Образи природи як стани екзистенції у поезії. Львів, 2000. 19 с.
16. Тимофіїв Л. І., Тураєв С. В. Словник літературознавчих термінів. М.: Освіта. 1974. 509 с.
17. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства). Київ, 1998. С.188.

18. Федоров Ф. Романтический художественный мир: Пространство и время. Рига. 1998.
19. Alina Witkowska. Literatura romantyzmu. Warszawa 1990.
20. Boniecki E. Struktura "Nagiej duszy". Studium o Stanisławie Przybyszewskim. Warszawa. 1993. S.13–15.
21. Dzieła wszystkie. t. 1–17. red. J. Kleiner W. Floryan. Wrocław 1952. 75 s.
22. Dzieła, t. 1–14, red. J. Krzyżanowski, Wrocław 1959;
23. Grabowski. T. Juliusz Słowacki : jego żywot i dzieła na tle epoki. T. 2 / T. Grabowski. 2-e wyd., zupełnie przerobione i na nowo opracowane. Poznań : Księgarnia: Fiszer i Majewski, 1926. 382 s.
24. Grabowski. T. Młodość Słowackiego : 1809—1836 / T. Grabowski // Biblioteka Warszawska. 1905. S. 1—25.
25. Iwaszkiewicz. J. O nowy stosunek do Słowackiego. Wiadomości literackie. 1930.
26. J. Słowacki. Korespondencja Juliusza Słowackiego, oprac. E. Sawrymowicz, t. 1–2, Wrocław 1962–63 – wybór.
27. J. Słowacki, Powieści poetyckie, oprac. M. Ursel, wyd. 4 zmien., Wrocław 1986.
28. Jan Zygmunt Jakubowski, ed., Literatura polska od średniowiecza do pozytywizmu. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe. 1979.
29. Juliusz Słowacki, Dzieła, pod red. J. Krzyżanowskiego, t. 1–14, wyd. 3, Wrocław 1959.
30. Kazimierz Brodziński, Wybór pism, oprac. A. Witkowska. O klasyczności i romantyczności, czyli o duchu poezji polskiej. Wrocław 1966.
31. Kleiner, J. Juliusz Słowacki : dzieje twórczości. T. 3 : Okres Beniowskiego / J. Kleiner. Kraków. 1923. 419 s.
32. Korespondencja. t. 1–2. oprac. E. Sawrymowicz. Wrocław 1962–63.
33. Kosmowska I. Kto to jest Juliusz Słowacki? Warszawa. 1927. 48 s.
34. Kowalczykowska A. Słowacki. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe, 1994. 433 s.

35. Maurycy Mochnacki. O literaturze polskiej w wieku XIX. oprac. Z. Skibiński, Łódź. 1985.
36. Norwid C. Czarne kwiaty. Lwów. 1934. 24 s.
37. Pawlikowski J. Studiów nad „Królem Duchem” część pierwsza: Mistyka Słowackiego [Tekst] 1907. 70 s.
38. Prokopiuk J. Gnoza, gnostycyzm, manicheizm. Apologia pro domo sua // Literatura na świecie. 1987. №12. S.4.
39. Przybylski R. Ogrody romantyków. Kraków. 1978. S.64.
40. Romantyzm. Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach, t. 5, cz. 1 i 2 (praca zbiorowa). Kraków 2003.
41. Romantyzm. Studia nad sztuką drugiej połowy wieku XVIII i wieku XIX. Materiały sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Warszawa. 1967.
42. Ryszard Przybylski. Podróż Juliusza Słowackiego na Wschód. Kraków. 1982.
43. S. Makowski. Juliusza Słowackiego rym błyskawicowy. Analizy i interpretacje, pod red. S. Makowskiego. Warszawa. 1980.
44. Sliwiński M. Juliusza Słowackiego próba przezwyciężenia nowożytnych antynomii // Poetyka przemiany człowieka i świata w twórczości Juliusza Słowackiego. Olsztyn. 1977. S.117.
45. Słowacki J. Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. [Tekst] Listy. T. 13. Wrocław. 1959. 390 s.
46. Słowacki J. Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. Jan Bielecki [Tekst] T. 2. Wrocław. 1959. 104 s.
47. Słowacki J. Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. Listy. [Tekst] T. 13. Wrocław. 1959. 270 s.
48. Słowacki J. Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. W pamiętnik Zofii Bobrówny [Tekst] T. 1. Wrocław. 1959. 138 s.
49. Słowacki J. Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. [Tekst] Listy. T. 1
50. Słowacki J., Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. Żmija [Tekst] T. 2. Wrocław. 1959. 65 s.

51. Słowacki J., Dzieła. Pod red. J. Krzyżanowskiego. Żmija [Tekst] T. 1. Wrocław 1959. 55 s.
52. Wyka K. Modernizm polski. Kraków. 1968. S. 221.
53. Zarzycki K. Drzewa, krzewy. // O Słowackim umysły ludzi różne. [Tekst] Warszawa: ISPAN. 2009. 52 s.